

Україні від 3 листопада 1993 р. – № 896. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

3. національна доктрина розвитку освіти України XXI століття (2002 р.) [Електронний ресурс] / Указ Президента України №347/2002. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>

4. Реформа системи освіти : програма економічних реформ на 2010-2014 роки // Дзеркало тижня. – 2010. – №20 від 29 травня.

6. OECD. Parents as partners in schooling. – Paris : OECD Publications, 1997. – 208 p.

5. OECD. Network of Innovation : Towards new model of managing schools and systems. – Paris : OECD Publications, 2003 (b). – 182 p.

Лариса Сєрих
(Суми, Україна)

БАГАТОВЕКТОРНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

The article discusses some methodological aspects of training and educational process. Certain conditions of the successful organization of circle work in the school educational institutions are characterized.

The comparison of the methodological aspects of training in the school and in out-of-school educational environment is made under the specific techniques used in non-school institutions – Interview, project, the method of projects as a component of the secondary school curriculum, and others.

The forms and methods are focused on creative self-realization of the personality, developing in the process of training and education its acme of success.

Key words: *aesthetic education, out-of-school and school education, adolescents, the acme of success.*

Усяка функціонуюча система передбачає запрограмований результат, тому запропонована система естетичного виховання має внести в багатовекторну модель взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків естетичний компонент, що дозволяє формувати гуманістичну і естетичну спрямованість мотивів поведінки підлітків.

Теоретичною основою побудови багатовекторної моделі є ідеї, положення й висновки за такими напрямками: теорії моделювання (В. Міхеєв, А. Уйюмов, В. Штофф та ін.); проектування освітніх систем і педагогічне проектування (Н. Алексєєва, В. Дудченко, В. Лазарєв,

М. Поташник та ін.); загальна теорія систем (Р. Акофф, В. Лекторський, В. Садовський, У. Ешбі та ін.); синергетика (І. Добронравова, С. Курдюмов, І. Пригожий, Г. Хакен та ін.); теорія інформації (А. Братко, І. Мелік-Гайказян, Д. Чернавський та ін.); закономірності становлення і розвитку особистості (Б. Ананьєв, Г. Костюк, С. Максименко, С. Рубінштейн та ін.); діяльність суб'єкта (П. Анохін, О. Леонтьєв, Н. Талізїна та ін.); теорії парадигм (В. Аршинов, Г. Балл, Дж. Баркер, Г. Корнетов, С. Кульневич, Т. Кун та ін.); діалектика педагогічних досліджень (В. Загв'язинський, В. Краєвський та ін.); особистісний і діяльнісний підходи в їх органічній єдності (І. Бех, Л. Виготський, В. Мадзігон, Н. Ничкало, М. Сметанський та ін.); теорія професійної компетентності (О. Овчарук, О. Пометун та ін.); акмеологічна теорія (О. Деркач, Н. Кузьміна, І. Якиманська та ін.); управлінська діяльність в освіті (В. Афанасьєв, В. Бондар, О. Мороз, В. Пікельна, С. Сисоєва, О. Цокур та ін.).

Багатовекторна модель взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків базується на аналізі психологічної, педагогічної, філософської, соціологічної, культурологічної літератури, що дозволяє виділити й охарактеризувати основні методологічні положення компетентнісного підходу до розробки системи естетичного виховання в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах [2].

Модель (від англ. model, лат. modulus – міра, аналог, зразок) – це певний умовний образ об'єкта дослідження, що відображає характеристики його елементів, взаємозв'язків, структурних і функціональних властивостей. Основне призначення моделі – це пізнання, однак до конкретизованих підструктур у межах нашого дослідження можна віднести [1]:

– наукове осмислення дійсності. Модель дає можливість упорядкувати й формалізувати базові уявлення щодо процесу естетичного виховання підлітків в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах; виявити суттєві взаємозв'язки та залежності, послідовність дій (алгоритм) і необхідні засоби в процесі естетичного виховання;

– засіб спілкування. Модель дає змогу точніше сформулювати основні поняття і стисло описати систему, дозволяє пояснити причинно-наслідкові зв'язки та загальну структуру взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків;

- засіб навчання і тренування. Сприяє підвищенню ефективності естетичного виховання та самореалізації творчих якостей підлітків;

- інструмент прогнозування, засіб постановки та проведення експерименту. При моделюванні взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків використовується принцип аналогії, ґрунтуючись на якому в процесі наукового дослідження висувається гіпотеза, тобто передбачення, інтуїтивні припущення, перевірка правильності яких здійснюється шляхом експерименту [2].

У процесі конструювання моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків враховували методологічне підґрунтя дослідження – основні положення системного, культурологічного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, аксіологічного та полісуб'єктного підходів (рис. 1).

Рис 1. Структурні складові багатовекторної моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів

Мета та принципи функціонування багатовекторної моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків ґрунтуються на використанні категорії «естетичне ставлення». Підліток в цьому випадку трактується як об'єкт і суб'єкт естетичних впливів.

Концептуальні підходи багатовекторної моделі структурувалися за чотирма рівнями (об'єктивними впливами) мегасередовища, макросередовища, мікросередовища, мезосередовища. Положення про єдність освітнього простору і естетичного середовища детермінує той факт, що характер естетичного середовища, його властивості значною мірою впливають і визначають характер функціонування навчально-виховного процесу, зокрема процесу естетичного виховання [3].

Система естетичного виховання базується на загальнолюдських, загальнофілософських, загальнонаціональних цінностях. Знаходиться в динамічній рівновазі й заснована на перманентній взаємодії своїх компонентів, вона є самовідтворюючою. У системі враховувалися соціальні, індивідуальні, психологічні та соціокультурні особливості підлітків загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів.

Естетичне виховання особистості – широке поняття, яке включає дії людей у різних сферах суспільного життя. Естетичне виховання розглядаємо як систему векторів, часто скерованих протилежно. Відтак можна говорити про те, що система естетичного виховання включає як усвідомлені педагогічні дії, так і імпульсивні, спровоковані ситуацією, впливом більшості, натовпу тощо.

Інша площина векторів – «створювана» естетична вихованість через діяльність (прикладом якої є колективна творча праця, підготовка до виставки учнівської творчості, концерту, вистави, коли класні керівники, учителі, керівники гуртків, вихованці інших класів та груп, батьки, психологи, соціальні педагоги збираються разом, щоб допомогти підліткам виконати колективну творчу справу спільними зусиллями та «знищуюча» (акти непокори, що супроводжуються символічним або реальним знищенням творів мистецтва, архітектурних споруд, предметів краси або одягу).

Можна також виокремити вектор «діяння – відмова від діяльності», адже естетично-вихованим буде підліток, як той, що, наприклад, бере участь у концерті, пленерів, виставі, флеш-мобі, майстер-класі так і той, що свідомо відмовляється від здійснення діяльності, демонструючи цим власну позицію.

Художньо-естетична діяльність може також бути конформістською або самостійною: конформістська діяльність скеровується бажанням бути «як всі», самостійна викликається внутрішніми мотивами підлітків і переважно не залежить від думок і впливу інших.

Цікавий ракурс для розгляду естетичної діяльності створюють вектори «для інших» – «для себе». Людина може здійснювати певні дії на користь інших, виходячи з альтруїстичних міркувань, маючи потребу допомагати іншим, а може робити щось для інших «побіжно», задовольняючи якусь свою потребу. Прикладом останнього варіанту естетичної активності є ситуація, коли підлітки, учні, очікуючи конкурсу «На крашу класну кімнату», ремонтують або ретельно прибирають її, прикрашають підвіконня квітами, прасують штори, миють парти, створюючи естетичний затишок, чим роблячи для себе, підлітки побіжно, не маючи цього на меті, створюють комфорт для інших, діють на користь класної кімнати й навчального закладу.

Художньо-естетична діяльність підлітків може скеровуватися як зовнішніми стимулами, так і внутрішніми мотивами. Стимули, як відомо, перебувають у континуумі «заохочення» – «покарання», а отже, учні можуть демонструвати естетичну діяльність зі страху покарання або бажаючи отримати заохочення, позитивні «підкріплення». Така естетична діяльність триватиме доти, доки діє стимул.

Естетична діяльність, що є результатом дії внутрішньої мотивації особистості тривка, потужна, має значну вагу для особистості, глибоко нею «переживається», оскільки стосується її потреб, інтересів, цінностей, переконань, ідеалів. Напевно, можна виокремити ще не одну пару таких протилежно спрямованих векторів естетичної діяльності, але для нашого дослідження цілком достатньо цих, які відкривають вуаль над таємницею природи творчої діяльності людини, дають змогу зрозуміти механізми її породження і функціонування.

Одним з основних моментів ефективного функціонування багатовекторної моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків є здійснення суб'єктно-суб'єктних відносин як засобу формування творчої особистості учнів, спрямованої на акмеуспіх.

Особистісно зорієнтована стратегія педагогічної взаємодії характеризується такими особливостями: ставленням до учня (вихованця) як суб'єкту власного розвитку; орієнтацією на розвиток і саморозвиток його особистості; створенням умов для самореалізації і

самовизначення особистості; установленням суб'єкт-суб'єктних відношень.

Підліток виступає не тільки як об'єкт педагогічного впливу, але і як активний суб'єкт виховного процесу, спрямований до активної участі у спільній естетико-виховній діяльності; здатний до розширення свого естетичного кругозору; уміючи використовувати отримані естетичні знань і сформовані якості у життєдіяльності, щоденній естетична «зарядка», що дає змогу вправлятися у красі; постійно перевіряючи та коректуючи результати впливу естетичного виховання; залучений до активної участі в різних видах художньо-естетичної діяльності; прагнучи до свободи творчості й акмеусіху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень / О. В. Кустовська – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 124 с.

2. Серих Л. В. Технологія взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків: Technology of cooperation of general and out-of-school educational establishments are in aesthetic education of teenagers / Л.В. Серих // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. праць, що увійшов до польської міжнар. наукометричної бази даних Index Copernicus/ [ред. колегія : С. Сисоєва, Г. Балл, О. Безпалько [та ін.]. – вип. 3 (14). – Київ : Б. Грінченка, 2014. – С. 87-92; [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://pptp.kubg.edu.ua/numbers/39-arkhiv-nomeriv-2014-roku/122-3-2014>.

3. Серих Л.В. Розробка моделі взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів: Development of model of cooperation of general and out-of-school educational establishments / Л.В. Серих // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей / ред. колегія : О.В.Глузман, М.Я.Ігнатенко [та ін.]: Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 44. – Ч.2. – С. 242-247.

Галина Сударева
(Суми, Україна)

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

The problem of using possibilities of pedagogical projecting in the development of the educational school is revealed. The notions «innovation development the educational school», «pedagogical projecting» are analyzed